

T. B. M. M.
İnsan Haklarını İzleme Komisyonu Başkanlığı
Tarih : 23.02.2012
№ : 281

MUHALEFET ŞERHİ

ÜLKEMİZE SİĞINAN SURİYE VATANDAŞLARIN BARINDIKLARI ÇADIRKENTLER HAKKINDA İNCELEME RAPORUNUN, değerlendirme ve sonuç bölümünde yer alan bazı şahsi değerlendirmelere katılmıyorum.

Raporun değerlendirme ve sonuç bölümünün 11 ve 12.sayfalardaki bazı değerlendirmeleri komisyonun görev alanı dışına çıkılarak görgüye dayanmayan bir takım şahsi değerlendirmeler olduğu kanaatindeyim.

Şöyle ki;

1-2011 yılının Aralık ayında Tunus'da başlayan daha sonra Mısır, Libya, Bahreyn, Yemen en son Suriye'de yaşanan ve Arap Baharı olarak adlandırılan gelişmeler hak ve özgürlük mücadelesi şeklinde lanse edilmesine rağmen sonuç itibari ile böyle bir sonucun elde edilmemiş ve bu olaylarda küresel güçlerin Ortadoğu ve Kuzey Afrika'yı yeniden şekillendirme çalışmalarının bir ürünü olduğu ortaya çıkmıştır.

2-Suriye'de 2011 yılının çeyreğinde başlayan gösteriler de bu kapsamdadır. Raporla, **"Bu gösterilere karşı hükümetin silah kullanmaya başlayarak çok sayıda gösterici öldürmesi şehirlerin güvenlik güçlerince ağır silahlarla ateş altına alınması ve rejim muhalifi çok sayıda insanın işkence görmesi üzerine vatandaşların Türkiye'ye geldikleri"** yönündeki değerlendirmelere katılmıyorum. Bu husus Komisyonun görevi dışındadır. Bu konuda komisyonun görgüye dayalı bir bilgisi olmamıştır. Tamamen kişisel bir değerlendirmedir. Ulusal ve Uluslararası basına yansıyan haberlere göre Suriye'de yaşanan ölümlerin emperyalist güçlerin desteklediği silahlı gruplar ile Suriye güvenlik kuvvetleri arasında yaşanan çatışmalardan kaynaklandığı ifade edilmektedir. Bu konuda bizim herhangi bir gözlemimiz söz konusu olmamıştır. Bu konuda kesin bir ifade kullanmanın sağlıklı olmayacağı kanaatindeyim.

3-Raporun 12.sayfasının son paragrafında **"incelemenin konusu olmamakla birlikte"** diye başlayan, Suriye vatandaşların geldikleri yerde hiçbir can güvenliklerinin kalmadığı korku içinde evlerini ve işlerini bırakarak geldikleri, kimi yakınları hakkında haber alamadıkları yönündeki değerlendirmeler konumuzun dışında olup, görgüye dayalı tespitler değildir. Zira ülkemize 21.000 civarında Suriyeli vatandaşın geldiği bunlardan yaklaşık 12.500'ünün geri döndüğü dikkate alındığında rapordaki tespitlerin doğru olmayabileceği sonucu da ortaya çıkmaktadır.

4- Raporun değerlendirme ve sonuç kısmındaki son iki paragraftan önce eklenen önerge, komisyonun kuruluş amacı ve görevi dışında bir içerik taşıdığı gibi ülkemizi sıkıntıya sokabilecek ve farklı değerlendirmelere yol açabilecek niteliktedir; Zira çadır kentlerde geçici koruma statüsüyle kalan ve Suriye'ye kaçınıp teslim edildiği iddia edilen şahıslarla ilgili komisyonun elinde net bir bilgi bulunmamaktadır.

.. / ..

Ayrıca, kaçırıldığı iddia edilen Suriye'li albayın Suriye yönetimine karşı silahlı mücadele verdiği yönündeki açıklamaları dikkate alındığında Türkiye'nin silahlı gruplarla işbirliği yaptığı onları koruyup kolladığı gibi bir suçlamayı da beraberinde getirmektedir. Kaldı ki Türkiye ile Suriye arasında imzalanan Adana Protokolü ile bu protokolün geliştirilmesine yönelik ek protokoller gereğince her iki ülke muhalif silahlı grupların iadesi konusunda mutabık kalmışlardır. Bu protokoller halen yürürlüktedir. Nitekim bu protokollerin imzalanmasından sonra Suriye yönetimi yakaladıkları PKK militanlarını Türkiye'ye teslim etmiştir.

Uluslararası hukuk gereğince hiçbir ülke bir başka ülkenin yönetimini silahlı güç kullanan örgüt militanlarını koruyamaz ve destekleyemez. Aksi bir durum teröre ve teröristlere destek vermek anlamına gelir ki, bunun uluslararası hukukta hiçbir meşruiyeti yoktur.

Çadır kentlerde kalıp silahlı mücadele vermeyen sivil Suriye vatandaşlarının korunmasına yönelik her türlü tedbir mutlaka alınmalıdır. Ancak silahlı mücadele veren grupların korunup kollandığı ve desteklendiği şeklindeki bir algıyı kabul etmek mümkün değildir. Nitekim 30 yıldır terörle mücadele eden ve 40 bin şehit veren bir ülke olarak teröre ve teröristlere destek veren bir ülke konumunda olmamız kesinlikle ulusal çıkarlarımıza uygun değildir.

Bu nedenlerle rapora eklenen önergeye itiraz ediyorum.

Av. Refik ERYILMAZ

CHP Hatay Milletvekili

T. B. M. M.
İnsan Hakları İnceleme Komisyonu Başkanlığı
Tarih : 20.02.2012
No : 266

TBMM İNSAN HAKLARI İNCELEME KOMİSYONU
BAŞKANLIĞINA,

Türkiye'deki mülteciler, sığınmacılar ve yasa dışı göçmenlerin sorunlarının incelenmesi amacıyla kurulan alt komisyonca hazırlanan “Ülkemize Sığınan Suriye Vatandaşlarının Barındıkları Çadırkentler Hakkında İnceleme” raporu ile ilgili **muhalafet şerhim** aşağıdaki gibidir.

Bilgilerinize sunarım.

Ertuğrul KÜRKCÜ
Mersin Milletvekili

1. Raporun değerlendirme ve sonuç bölümünde “Arap Baharı” olarak nitelenen bölüm, alt komisyonun kuruluş ve raporun yazılış maksadı bunu gerektirmediği halde Suriye’de yaşanan çatışmalı süreç hakkında bir uluslararası siyasi değerlendirmeye girişmekte ancak bunu da çatışan taraflardan birinin bakış açısıyla yapmaktadır. Başından beri isyancılara yakın bir habercilik çizgisi izleyen ABD gazetesi *New York Times* 28 Ocak tarihli bir haberinde şunları yazıyordu: "Geçen hafta yapılan söyleşilerde aralarında bazı Hıristiyan ve Alevilerin de bulunduğu Homs sakinleri, Selefi olarak bilinen sertlik yanlısı Sünniler'in silahlı gruplar oluşturarak şiddet hazırlıkları yaptıklarından duydukları korkuyu dile getirdiler. Bu korkular... çatışma yayıldıkça kimi milisler arasındaki aşırı İslamcılarının varlığının ayaklanmaya gitgide mezhepçi bir karakter kazandıracağı yolunda laik eylemciler arasında büyüyen kaygıları yansıtıyordu. Laik ve İslamcı eylemciler arasındaki gerilim İslamcıların Cuma namazlarından sonra yapılan protestoları bu hafta ‘Cihad’ olarak nitelemesine kadar vardı.” (bkz. Shamus Cooke , <http://tinyurl.com/7qk7ohn>) ;
2. Bu gerilim içinde Türkiye’ye gelen Suriye’li mültecilerin bir “hak ve özgürlük mücadelesi”nin tarafı olarak görülmesi ve böyle nitelenmesi için yeterli veri bulunduğu kuşkuludur. İnceleme yapıldığı sırada Hatay’ın Altınözü ve Yayladağ ilçelerinde oluşturulan kamplarda kalan 9 bin 300 dolayındaki mültecinin hemen hemen tamamının sınır boylarındaki Cısr-el Şuur ve başka birkaç yerleşim yerinden geldikleri bilinmektedir. 25 Haziran 2011’de BDP heyetinin kampa yaptığı inceleme ziyaretinde “sığınmacılarda kısa süre önce maruz kalınan bir şiddetin yol açtığı korku ve kaygı bulgusuna rastlanmadığı” ifadesi 6 Temmuz 2011’de açıklanan heyetin raporunda yer almıştır (bkz. <http://tinyurl.com/7v672ta>)
3. Komisyon, siyasi bir özelliğe sahip olacağı düşünülebilecek göçmenler arasında yer alan kaçak Suriye askerlerinin tutulduğu kampları ise ziyaret etmemiştir. Rapordaki keskinlikte bir siyasi değerlendirme için hangi verilere dayanıldığı da alt komisyon raporunda belirtilmiş değildir.

4. Bununla birlikte, kim olursa olsun, ülkesini terk ederek Türkiye'ye sığınma talebinde bulunan çok sayıda göçmenin ülkemizde barındırılmalarında ahlaki ve insani açıdan bir kusur olduğunu söylemek yersiz olur. Burada sorun çok kısa bir zaman içinde sığınmacıların sayısının yaklaşık 14 bine varması ve hızla 6 bin 300'e düşmesi ve BM Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin 17 Şubat'ta verdiği bilgilere göre yeniden "6 Kampta 9 Bin 555"e çıkmasıdır. (bkz. <http://tinyurl.com/7cpw259>).
5. Bu geliş gidişler, sınır boylarında yalnızca mağdurların yer değiştirmesi ile açıklanamayacak karakterde bir nüfus hareketi olduğunu açığa vurduğu halde alt-komisyon bu süreci aydınlatacak bilgi toplamak ve işlemekle ilgilenmemiştir.
6. Uluslararası sözleşmeler ve BM Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin tanımlarına göre sınır aşan göçler için kabul gören iki temel kategoriden "mülteci" başka bir devlet otoritesine sığınan kişi, "sığınmacı" ise bu sürecin daha başında olan kişi olarak tanımlıyor. Oysa çadırkentlerde yaşayan Suriye vatandaşlarının hukuki statüsü raporda "geçici koruma statüsü verilmiş bir anlamda misafir" olarak bu uluslararası tanımlarla bağdaşmayacak bir şekilde değerlendirilmektedir. Bu yaklaşım bir yandan "özgürlük uğruna" yurtlarını terk ettikleri söylenen sığınmacıların statüsüzleştirilmesi anlamına gelecek, öte yandan Türkiye'nin uluslararası sözleşmelerle yüklenmiş sorumlulukları üstlenmekten kaçınması olarak da yorumlanacaktır.
7. Türkiye'de barındırılan Suriye vatandaşlarının "bölgede yarattığı asayiş sorunları" ile ilgili olarak alt-komisyon "tek bir olay"dan söz etmektedir. Ancak bölgede yaşayanların çok sayıda şikayette buldukları bilinmektedir. Örneğin Hatay eski milletvekili Murat Sökmenoğlu "Hac Konaklama Merkezi"nde barındırılan kimi "mülteciler" in saldırısına uğradığını, "Reyhanlı Kaymakamı Yusuf Güler, İlçe Jandarma Komutanı Binbaşı Bülent Gülbaz ile İlçe Emniyet Müdürü Aydın Yıldız'ın toplantı yaptıklarını, kampa kaçak girmek isteyen iki kişiye izin verilmemesinden dolayı olayların patlak verdiğini", 7 Aralık 2011 tarihli yerel *Atayurt* gazetesinde kendi sözleriyle şu şekilde aktarmıştır: "Eğer bunlar normal insan olsalardı, zaten olaylara asla karışmazlardı. Ama hepsi Türkiye ve Suriye arasını bozmak için sanki kiralanmış ve görevlendirilen provokatörler olunca, herkese saldırdılar. İlk bana saldırdığında, kalabalığı galeyana getiren ve provoke eden imam oldu. Ben tabancayı çekmemle birlikte, kalabalık bir anda etrafımı sardı. İşte bu sırada Emniyet Müdürü Aydın Yıldız olaya anında müdahale etti. Zaten Emniyet Müdürü bizim kaçmamız konusunda uyarı yapardı kesinlikle önlerine gelen herkesi linç edeceklerdi. Benden sonra zaten gelip geçen tüm araçlara da saldırdılar. Birçok taksi ve TIR'ın saldırılar sonunda zarar gördüğüne tanık oldum." (bkz. <http://tinyurl.com/7k4lq2c>)

Aynı şekilde Doğan Haber Ajans (DHA) 29 Ağustos 2011'de geçtiği haberde "Suriyeli sığınmacıların esnafla birbirine girdi"ğini bildirmişti.

TBMM'ye gelerek sorunlarını bana aktaran Antakya Kent Konseyi sözcüleri de birlikte yaptığımız basın toplantısında kamplarda kalan kimi "sığınmacı"ların kentte bir mezhep gerilimi yaratacak yönde taşkınlıklarda bulduklarından ve geçimlerini önemli ölçüde Suriye ile sınır ticaretinden sağlayan kent esnafının Suriye tarafına geçişlerini önleme çabasıyla yol kestikleri ve kavgaya yol açtıklarından yakınmışlardı.

Ne yazık ki, yukarıda aktardığımız türden sorunların varlığı alt-komisyon raporunda yalnızca yerel emniyet görevlilerin verdiği söylenen ve tevsik edilmeyen bilgilere dayanılarak yadsınmaktadır.

Şüphesiz, binlerce insanın alışık olmadıkları bir yeni toplumda bu tür gerilimler yaşaması doğal ve beklenen bir durumdur. Ancak, alt-komisyon bu olguları araştırmayarak ve ortada duran bilgi ve kanıtları bir yana iterek çizmeye çalıştığı “aşırı temiz” mülteci kampı tablosuyla, bizleri gerçeklerin araştırıldığına ikna etmekten çok, kimi gerçeklerin saklanmaya çalışıldığı izlenimini doğurmakta, raporu inandırıcılıktan uzaklaştırmaktadır.

8. Öte yandan alt komisyon incelemelerini gerçekleştirdiği ve raporunu hazırladığı dönemde uluslararası basında yer alan, Türkiye’deki kamplarda “Özgür Suriye Ordusu”na askeri eğitim ve destek verildiğine dair yer, zaman, ve kişi adları içeren haberlere ise hiçbir biçimde eğilmemiştir. Oysa haberler bu “mülteci”lerin, BM Mülteciler Yüksek Komiserliği normlarıyla hiçbir biçimde bağdaştırılamayacak çok vahim etkinlikler içinde buldukları yönündedir. Örneğin ABD gazetesi *New York Times* muhabiri Liam Stack, 27 Ekim 2011’de Türkiye’den geçtiği haberinde Türkiye’nin Özgür Suriye Ordusu’na “mülteci kampı” görüntüsü altında barınak sunduğu ve ÖSO’nun silahlı unsurlarının sınırı geçerek Suriye içinde saldırılar düzenlemelerine imkan sağladığını açık açık yazmıştır. Stack’ın haberine göre, Türkiye yetkililerinin “bütünüyle insancıl” maksatlı olduğunu söyledikleri bir kampta kalan Suriye ordusunun eski Albayı Riad el Esad’a bağlı silahlı kişiler 26 Ekim 2011 günü sınırı geçerek aralarında bir subayın da olduğu 9 Suriyeli askeri öldürmüşler ve yeniden kampa dönmüşlerdir. Muhabir, Albay el Esad’la “bir yerel resmi yetkilinin gözetiminde” yaptığını söylediği görüşme sırasında “ağır silahlı 10 Türk askeri” tarafından korunduklarını açıkça haber vermekte, Albay’ın da “üzerindeki takım elbisenin bir dışışleri yetkilisince kendisi için satın alındığını söylediğini” aktarmaktadır. (bkz. <http://tinyurl.com/3b35yhn>)

Özetle, “Ülkemize Sığınan Suriye Vatandaşlarının Barındıkları Çadırkentler Hakkında İnceleme” raporu bu çadırkentlerle ilgili hakikatler konusunda komisyonumuzu ve TBMM aracılığı ile halkı aydınlatmaktan çok, kafa karışıklığına yol açmakta; kamu görevlilerinin aymazlıklarının Türkiye’yi karşı karşıya bıraktığı tehdit ve tehlikeleri, ve “misafir ağırlama” bahanesiyle girilen dış politika maceraları ortaya çıkarıp gidermeye yardımcı olmak yerine bunların gözlerden saklanmasına yol açmaktadır.

9. Son olarak, rapora İnsan Hakları İnceleme Komisyonu’nda görüşüldüğü sırada eklenen, Suriye ordusundan kaçarak Türkiye’ye “sığınan” Albay Hüseyin Mustafa Harmuş’un akıbetiyle ilgili bilgiler, bu olayın alt-komisyonca araştırılma ve incelenmesinden münhasıran elde edilmemiş, konuya dair emniyet ve savcılık açıklamalarına atfen rapora derc edilmiştir. Harmuş’u “kaçırmak”la itham edilenlerin, masumiyet karinesi dolayısıyla, haklarındaki yargılama sonuçlanana kadar bu eylemi gerçekleştirdikleri hukuken varit sayılamayacağından, kişinin akıbetinin bu şekilde tecelli ettiğine dair rapora sonradan derc edilen bir bilginin hiçbir hukuki kıymeti olamayacağı açıktır. Kaldı ki, bu olay alt-komisyonun görev alanı ve süresi içinde yer almadığından raporla ilişkilendirilmesi de başlı başına bir zorlama oluşturmaktadır. Bu zorlama gerçeğin ortaya çıkarılmasından çok, idareyi kimi ithamlardan aklama kaygısıyla komisyonumuz eliyle bir sanal gerçeklik oluşturulması sonucunu doğurmaktadır.

Bütün bu nedenlerle alt-komisyon raporuna muhalifim.